

Бібліографічні посилання:

1. Donnelly L. Measuring the Impact of Clinic Participation on Law Graduates: A Small Case Study *International Journal of Clinical Legal Education*. 2022. № 29 (2). Pp. 112-134.
2. Mamak K., Kowalska K. J., Milan E., Modrzewski P. The past, present and future of clinical legal education in Poland. *International Journal of Clinical Legal Education*. 2018. № 25 (2). Pp. 89-121.
3. Типове положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України. Затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 08.08.2006 р. № 592. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text>.
4. Юридична клініка ОДУВС. URL: <https://oduvs.edu.ua/derzhava-ta-suspilstvo/yuridichna-klinika/>

КУЛІНІЧ Ольга Олександрівна,

доцент кафедри загальноправових дисциплін,

кандидат юридичних наук, доцент

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ КЛІНІК ЯК
СКЛADOVA ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРАВНИЧОЇ ОСВІТИ**

Юридична освіта, а саме окремі аспекти її вдосконалення, завжди є актуальним питанням для будь-якого демократичного суспільства, яке постійно знаходиться в центрі уваги науковців. В останні роки вона зазнає змін, спричинених викликами, що постають перед нею. Пандемія COVID-19, повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України внесли свої корективи. Змінились підходи до організації освітнього процесу (запровадження дистанційного навчання), порядок здійснення акредитації освітніх програм (тимчасове проведення акредитаційних експертиз із використанням технічних засобів відеозв'язку, тобто віддалено), процес проходження практики в юридичних клініках, порядок вступу до ЗВО в нинішньому році тощо.

Кардинальної трансформації юридична освіта зазнає в середній та довгій перспективі, зазначає Шемелинець І., охоплюючи такі елементи: 1) складники, рівні, ступені та кваліфікації: запровадження наскрізної магістерської підготовки юристів; 2) оптимізація мережі закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку правників та мережі відокремлених структурних підрозділів університетів; 3) оновлення освітніх стандартів та освітніх програм з врахуванням сьогоденних викликів та потреб держави і суспільства; 4) нормативно-правове регулювання: розробка окремого закону про вищу юридичну освіту, оскільки вона є суттєво відмінною від інших сфер за критерієм масштабу і визначальної сутності правничої професії для держави; оптимізація підзаконного нормативного регулювання системи юридичної освіти [5, с.10-12].

Особливої уваги заслуговує питання оновлення освітніх стандартів у галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право, яке відбулось у липні 2022 року відповідно до Наказів Міністерства освіти і науки України № 643 [2] та № 644 [3]. Саме цей документ має фундаментальне значення в процесі функціонування такої системи вищої правничої освіти, яка надає змогу сьогодні готувати кваліфікованих фахівців, що володітимуть визначеними у ньому загальними та спеціальними компетентностями та успішно застосовуватимуть результати навчання у професійній діяльності.

Наприклад, у стандарті вищої освіти зі спеціальності 081 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти запроваджено, зокрема, такі важливі зміни: збільшення на 5 кількості кредитів ЄКТС, що спрямовуються на практику у сфері права, яка може проходити на базі нотаріату, юридичних клінік ЗВО. Це дуже важливо з огляду на те, що саме юридичні клініки виступають потужною базою практики, де здобувачі вищої освіти можуть застосувати набуті теоретичні знання та отримати вміння і навички, надаючи безоплатні юридичні консультації соціально вразливим групам суспільства.

Окрім зазначеного, здобувачі під час такої практичної діяльності безпосередньо спілкуються з фахівцями-практиками: представниками різних судових, правоохоронних, державних органів тощо; працюють з документами правового характеру; готують та поширюють публікації для населення з найактуальніших правових питань, таким чином впливаючи на підвищення рівня правової культури суспільства; відвідують заходи, що проводяться в межах роботи юридичної клініки; згідно з дорученням керівництва клініки та відповідно до чинного законодавства, беруть участь у веденні справ клієнтів клініки у відповідних органах та установах [4].

Відповідно до Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2006 р. № 592, на заклад вищої освіти покладається завдання: затвердити відповідне Положення про юридичну клініку, створювати та забезпечувати належні умови для функціонування юридичної клініки, здійснювати її фінансування [4]. Отже, у ЗВО має бути встановлено зв'язки з різними органами державної влади, місцевого самоврядування, юстиції, судовими та правоохоронними органами, щоб забезпечити здобувачів-практикантів можливістю взаємодіяти з їх представниками, переймати досвід, а відповідно, і надавати якісні послуги клієнтам клініки. Крім зазначеного, ЗВО мають забезпечувати підтримку студентів з боку науково-педагогічних працівників, що спроможні фахово проконсультувати з тих чи інших питань, які виникають під час практики взаємодії з клієнтами.

Юридичні клініки виступають засобом вдосконалення юридичної освіти і їх роль лише зміцнюється завдяки взятому Україною курсу на ЄС. У багатьох провідних європейських державах юридичні клініки вважаються засобом розвитку індивідуальних здібностей і якостей юриста, зокрема, комунікативних, інноваційною формою навчання студентів.

Вплив функціонування юридичних клінік на систему правничої освіти відзначають і зарубіжні дослідники, вказуючи, що надаючи правову допомогу, студенти починають розуміти право не як нормативний акт, а як живе, динамічне явище. Робота з соціально незахищеними групами сприяє усвідомленню соціальної ролі юристів та розумінню важливості діяльності *pro bono*. Під час безпосереднього спілкування з клієнтами клініки, здобувачі розвивають власний емоційний інтелект, який в сучасному світі відіграє надважливу роль для фахівця юридичної галузі. В умовах цифровізації права, використання інформаційних технологій у юридичному бізнесі, зокрема ботів для консалтингу, аналізу договорів, такі навички, як прийняття унікальних рішень, розуміння потреб клієнтів, ефективний діалог та медіація допоможуть юристу бути активним учасником ринку юридичних послуг [1, с. 611].

Зважаючи на впровадження змін у стандартах вищої освіти зі спеціальності 081 Право, що безперечно є позитивним кроком до трансформації правничої освіти, запит на яку вже був сформований суспільством, заклади вищої освіти мають сприяти цьому процесу. Для забезпечення якості вищої освіти в сьогоdnішніх реаліях, має відбутись перегляд положень про юридичну клініку, здійснено аналіз ефективності роботи клініки задля модернізації та вдосконалення чинних документів та поточних процесів, які відбуваються під час проходження здобувачами вищої освіти практики. Враховуючи те, що юридичні клініки є інтерактивною формою юридичної освіти, що дозволяють формувати практичні навички професійного юриста, має бути забезпечена ефективна організація їх діяльності.

Бібліографічні посилання:

1. Kuchuk A. M., Andrusyshyn B. I., Bilozorov Y. V., Minchenko O. V., Filianina L. A. Lawyer's emotional intelligence and professional ethics development: aspects of the widespread introduction of legal clinic. *Linguistics and Culture Review*, 2021. 5 (S2), pp. 608-618.
2. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти (далі – Стандарт) галузі знань 08 Право, спеціальність 081 Право, затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 р. № 643. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-magistr-643-20072022.pdf>.
3. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право, затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 р. № 644. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-bakalavr-644-20.07.2022.pdf>.
4. Типове положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України, затверджене Наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2006 р. № 592. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text>.
5. Шемелинець І. І. Трансформація системи юридичної освіти в умовах війни та в післявоєнний період. *Juris Europensis Scientia*, 2022. Вип. 2. С. 8-13.